

CLIENTELISM FĂRĂ REZERVE

Fondul de rezervă 2008-2021

În octombrie 2021 indicii clientelismului în alocarea de discreționară de fonduri pentru autoritățile locale au atins maximul istoric al ultimilor 15 de ani, conform calculului EFOR.

În plină pandemie și incertitudine, guvernul a spart pușculița de siguranță a țării – Fondul de Rezervă – distribuind fără niciun motiv rezonabil primăriilor și consiliilor județene, în principal PNL, o sumă de 1,01 miliarde lei adică echivalentul a 200 de milioane de EUR, mult înainte ca anul să se încheie și să știm ce nevoi imprevizibile vor mai apărea.

Nu e prima oară când se întâmplă așa ceva: mecanismul a mai fost folosit în trecut în aceeași manieră clientelară. Doar că HG 1088 aprobată în octombrie 2021 depășește limitele uzuale ale politizării și arbitrarului în alocarea de fonduri, mergând mult dincolo de ce au practicat în trecut guvernele PSD sau cel condus de Tăriceanu, care apăreau până acum cu un maxim pe indicii de clientelism calculat de EFOR.

Pe scurt, în luna octombrie **înregistrăm un maxim istoric al politizării alocărilor de fonduri pentru autoritățile locale pentru că:**

- PNL a primit 65% din bani, UDMR 14%, iar PSD 16%. USR aproape că nici nu există pe harta alocărilor. La comune și orașe peste 70% din bani au mers către liberali. Doar la consiliile județene pare că social democrații i-au depășit pe liberali.
- Sunt județe unde PNL a luat peste 90% din fonduri: Alba, Ilfov, Suceava. La Sibiu și Constanța, PNL a luat 97% din fonduri. În foarte puține județe (precum Ialomița și Sălaj) PNL a primit sub 50% din fonduri, unele dintre acestea fiind dominate de UDMR; la Buzău și PSD a luat câte 60% din bani
- HG 1088, emis de Guvernul Cișu vine pe un clar fond politic, legat de campania internă pentru șefia partidului, în care a avut nevoie de susținere politică și face parte dintr-o serie de măsuri care pot fi echitate ca proastă guvernare, în care se înscrie și Programul Saligny
- Stilul acesta de guvernare, prin HG care alocă bani pentru primării cu probleme financiare nu ilustrează de fapt decât situația complicată în care se află administrația locală și modul în care guvernele încearcă să cumpere influență, eventual în ani electorali, pentru a cârpi acolo unde este nevoie de reformă solidă. Și mai arată lipsa de viziune pe termen lung a tuturor guvernelor. Pe aceeași logică se construiește și Programul Saligny.

Istoria alocărilor din Fondurile de Rezervă și de Intervenție

Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului (FR) a fost unul dintre mijloacele prin care partidele politice aflate la guvernare au hrănit comportamente clientelare în mod constant. Recent, Fondul de Rezervă a fost folosit pentru a aloca peste un miliard de lei către administrația locală pentru plata arieratelor sau pentru alte cheltuieli de tipul cofinanțării, printr-o hotărâre de guvern emisă de premierul Florin Cîțu pe 7 octombrie¹. Hotărârea continuă o serie lungă de decizii prin care Guvernul a plătit autorităților locale fonduri pentru cheltuieli de funcționare sau arierate, depășind scopul fondurilor de rezervă. Marea problemă este că FR, dar și Fondul de Intervenție (FI), aflate la dispoziția primului ministru pot fi cheltuite fără prea multe justificări. Legea 500/2002 nu stabilește cum se motivează acestea și nici nu definește categorii de cheltuieli clare; ceea ce are o anumită logică, având în vedere că aceste fonduri trebuie cheltuite când apar situații extraordinare care nu pot fi controlate precis. Practic, banii pot fi cheltuiți cam pentru orice poate considera Guvernul că este urgență. Singura limitare la care se referă articolul 30 (2) este că sumele din FR se alocă pentru "pentru finanțarea unor cheltuieli urgente sau neprevăzute apărute în timpul exercițiului bugetar". Fondul de Intervenție se utilizează pentru "finanțarea unor acțiuni urgente în vederea înlăturării efectelor unor calamități naturale și sprijinirii persoanelor fizice sinistrate" și poate fi majorat din Fondul de Rezervă.

Rapoartele Curții de Conturi (CC) și ale Consiliului Fiscal² au subliniat constant faptul că o mare parte din bani se cheltuie prin derogare (de la o regulă care oricum nu e clară). Spre exemplu, în 2018, 77% din fonduri s-au cheltuit prin derogare de la art. 30³. În 2019, un procent de 73.5% a fost cheltuit prin derogări⁴. CC nota că:

"Această pondere ridicată a alocărilor prin derogare conduce la concluzia că, practic, este ignorată esența modului de funcționare a FRB, aceea de a fi o resursă de rezervă reală, folosită exclusiv în cazul perioadelor dificile, doar în ultimă instanță și numai în condițiile în care au fost epuizate toate celelalte căi de finanțare ale unui/unei program/obiectiv/acțiuni."

O altă problemă conexă este că aceste decizii nu trec prin parlament, fiind realizate modificări exclusiv prin decizii ale Guvernului, deci există foarte puțin control asupra modului de alocare și cheltuire. Nici implementarea nu este monitorizată mai atent. Cheltuielile se supun regulilor generale privind achiziții publice, controlului CC, dar nimic mai mult. CC nota în același raport din 2019 că:

"În ceea ce privește gestionarea, monitorizarea și derularea fondurilor la dispoziția Guvernului, în prezent, rolul MFP se rezumă doar la activitatea de confirmare a existenței „disponibilului” pentru

¹ Vezi [HG 1088/2020](#)

² Vezi [rapoartele publice anuale](#) ale CC și [Consiliului Fiscal](#)

³ Vezi [raportul Curții de Conturi pe anul 2018](#), p. 53

⁴ Vezi [raportul Curții de Conturi pe anul 2019](#), p. 63

a fi alocat și la operațiunea de modificare a bugetelor ordonatorilor principali de credite ai administrației publice centrale, după aprobarea respectivelor hotărâri ale Guvernului.”

Comentarii și recomandări similare se pot găsi și în rapoartele anterioare, din 2018 și 2017, ceea ce ne arată că nici Guvernul, nici parlamentarii nu fac nimic pentru a îmbunătăți lucrurile. De fapt, tuturor partidelor le convine să aibă la îndemână un instrument ușor de folosit și pentru care nu pot fi trase la răspundere în caz de abuz. Bani au fost cheltuiți inclusiv pe construcția de aeroporturi, sărbătorirea centenarului sau vizita Papei în România.

Și tot în fiecare an, Fondul de Rezervă a fost mărit semnificativ și poate fi crescut, în principiu, fără limite. În 2019, suma a fost mărită de la 99 de milioane lei, cât figura în bugetul inițial până la 5,7 miliarde lei, adică de aproape 60 de ori. În 2020, s-au cheltuit 7,9 miliarde, adică 0,8 din PIB⁵. În 2021, Guvernul a bugetat 597 de milioane lei, iar până acum din cele 12 hotărâri emise a cheltuit mai mult de 2,3 miliarde de lei; iar anul nu s-a terminat. O mare parte din bani se cheltuie în ultima parte a anului. În 2020, Guvernul a alocat pe 17 decembrie 876 de milioane pentru finanțarea cheltuielilor de funcționare până la sfârșitul anului 2020, precum și pentru finanțarea cheltuielilor necesare asigurării activității de asistență socială și de protecție a copilului, pentru luna noiembrie 2020⁶. Pe 20 decembrie 2019, Guvernul a alocat 477 milioane de lei pentru plata unor cheltuieli⁷. Și lista poate continua.

Rapoartele Curții de Conturi mai arată și faptul că bugetele instituțiilor publice nu sunt realizate corespunzător, motiv pentru care bugetele unor instituții sunt tăiate sau crescute, pentru a face față nevoilor. Nu vorbim aici de an cu pandemie, ci de ani normali, în care Guvernul ar trebui să prevadă și să programeze mai predictibil bugetele. Tot Legea 500/2002, în art. 54 face referire la faptul că instituțiile publice trebuie să analizeze luna bugetele și să ceară Ministerului Finanțelor să anuleze creditele bugetare în cazul în care „sarcinile au fost desființate sau amânate”; cu creditele anulate se suplimentează Fondul de Rezervă. Astfel, Guvernul poate plimba bani de la ministere, care nu ar mai fi necesari, pentru a alimenta FR, un instrument mult mai greu de urmărit. Ne explică chiar fostul prim ministru Adrian Năstase, al cărui partid a utilizat FR la cote maxime⁸:

”Fondul ăsta poate fi realimentat. Se pot transfera niște sume de bani de la anumite ministere, se va spune că ei nu au reușit să cheltuiască banii, se transferă în pușculiță, din pușculiță se dau unde trebuie.”

---

⁵ Vezi [raportul Consiliului Fiscal pe 2020](#), p. 93

⁶ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/235420>

⁷ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/221156>

⁸ [Adrian Năstase: ”Cîtu folosește pușculița cu bani în bătălia din PNL. Este o poveste mizerabilă”](#), 8.07.2021

Ce am analizat?

Întrucât recent s-au publicat mai multe analize privind alocările din 2021⁹, scopul acestui brief este de a reliefa cum se situează HG din octombrie în contextul general al alocărilor. Astfel, am analizat modul în care s-au distribuit banii din FR, la ce partide au ajuns și care a fost destinația acestora. Am vrut să vedem dacă HG 1088 se situează mai rău în termeni de clientelism. Analiza noastră include alocări de 16 miliarde de lei între 2008 și 2021 (224 hotărâri), respectiv de 7,1 miliarde lei din FR și 2,5 miliarde din Fondul de Intervenție (asupra căruia nu vom insista prea mult) pentru perioada 2016-2021. Pentru aceasta din urmă, am luat în calcul un număr de 99 de hotărâri privind FR și FI și am inclus doar acele HG unde se putea identifica destinatarul de la nivelul administrației locale (comuna, orașul, municipiul, județul).

Nu am analizat și alocările pentru administrația centrală; proporția alocărilor către central și local a variat destul de mult (vezi figura 1). Alocările către instituții de la nivel central ar merita la rândul lor o analiză, mai ales că în ultimii ani guvernele au împământenit practica de a aloca bani din Fondul de Rezervă pentru plata cheltuielilor din PNDL, întrucât promisiunile de decont au fost mai mari decât alocările, iar bugetele au fost întocmite pe genunchi. De exemplu, prin HG nr. 482 din 25 iunie 2020, Guvernul a alocat 500 de milioane de lei pentru plata deconturilor din PNDL 1 și 2, pe 22 iulie a mai dat 270 de milioane prin HG 572, iar în decembrie alte 220 de milioane de lei, prin HG 1099. Prin hotărârea 446 din 25 iunie 2019 Guvernul a acordat jumătate de miliard MDRAP pentru PNDL, iar pe 4 iulie și pe 28 octombrie a mai adăugat câte 400 de milioane.

În ultimii trei-patru ani, guvernul a reînceput să folosească o practică utilizată intens de guvernele din 2004-2009, de a crește semnificativ alocările pentru FR (vezi graficul 1). Perioada de maxim abuz al FR a fost probabil 2006 – 2008¹⁰; în 2008 când a fost mărit de 593,22 ori față de alocarea inițială. EFOR a arătat că un primar care făcea parte din partidul de la putere putea primi până de până la șapte ori mai mult decât un primar din opoziție în 2007-2008¹¹.

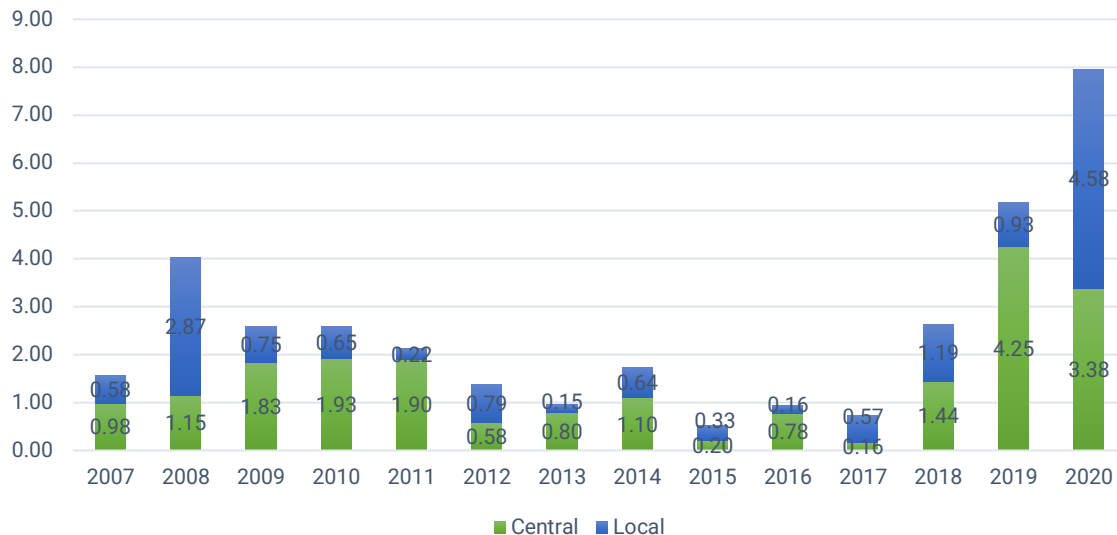
---

⁹ Vezi articolele publicate de [Europa Libera](#), [G4media](#) sau [Dela0](#)

¹⁰ Vezi [aici](#) graficul alocărilor 1999-2008

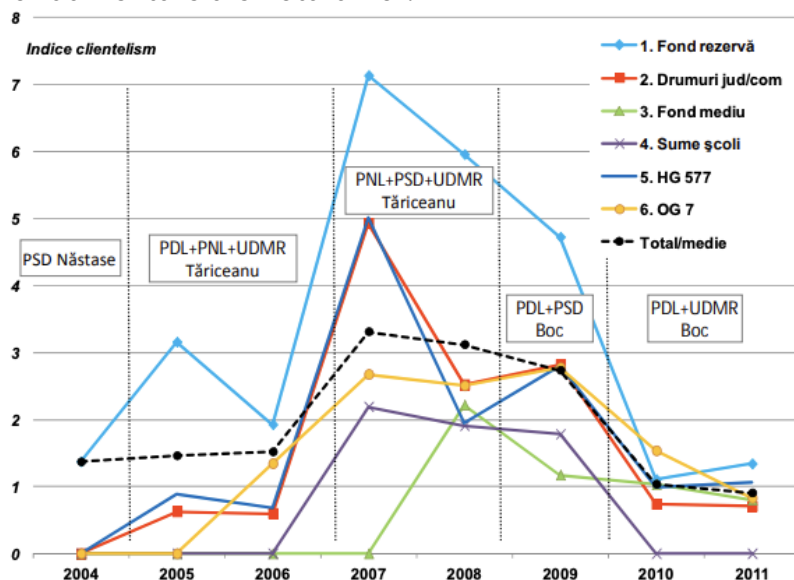
¹¹ Vezi [raportul anual EFOR](#) din 2013.

Clientelism fără rezerve

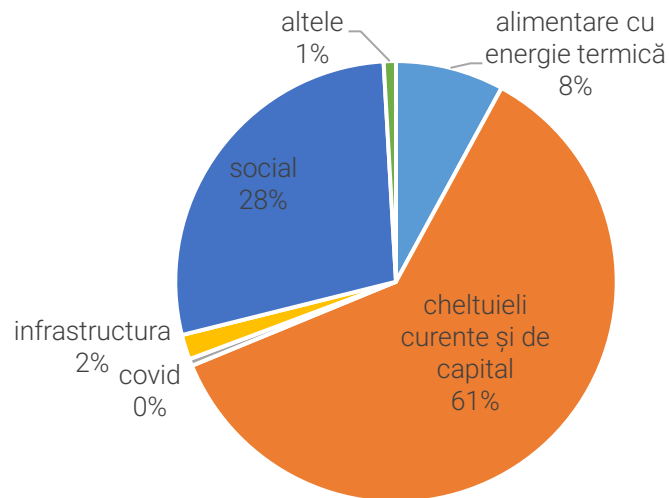
Figură 1 Total alocări din fondul de rezervă la dispoziția Guvernului (mld. lei).
Sursa: Consiliul Fiscal, raport 2020

Între 2016 și 2021 cei mai mulți bani au mers către cheltuieli curente și de capital, pentru cheltuieli care țin de social¹², respectiv pentru asigurarea alimentării cu energie termică. Cheltuielile de capital și curente pot avea un înțeles destul de larg. Dar HG nu conțin explicații pe larg, ci doar sumele alocate și motivul (minimal). În unele cazuri este scris doar că este vorba de transferul de fonduri către bugetele locale (de exemplu, HG 945/2018). Cine este curios pentru ce se alocă trebuie să consulte notele de fundamentare ale hotărârilor.

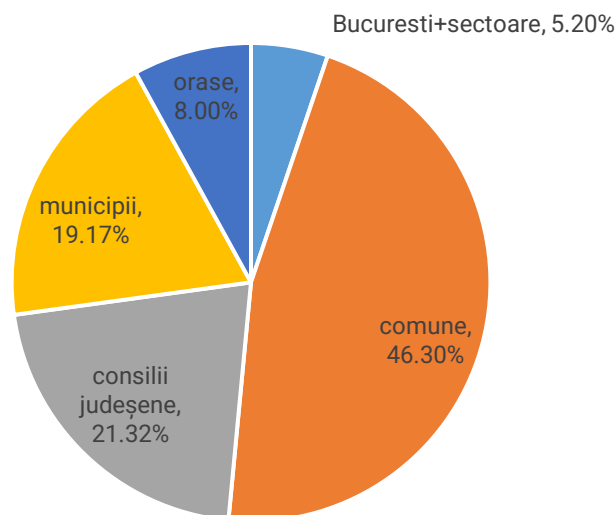

Figură 2 Indice clientelism = cu cât e mai mare șansa de a primi fonduri pentru primarii / președinții de CJ ai... puterii,

¹² La capitolul social am inclus cheltuielile pentru susținerea sistemului de protecție a copilului, precum și a centrelor publice pentru persoane adulte cu handicap, plata drepturilor asistenților personali ai persoanelor cu handicap grav și a indemnizațiilor lunare ale persoanelor cu handicap grav, asistență socială și de protecție a copilului

Figură 3 Destinație alocări către administrația locală, FR, 2016-2021

Figură 4 Alocări FR, 2008-2021, tip UAT

Guvernul a alocat cei mai mulți bani către comune, aproape jumătate, apoi 21% către consiliile județene și municipii (vezi figura 4). Nici Bucureștiul nu a lipsit din schemă, întrucât a primit alături de sectoare 693 de milioane de lei între 2008 și 2021 (5%).

Cele mai mari alocări de fonduri au fost făcute spre sfârșit de an, dar și la finalul verii, perioade care se suprapun de obicei peste rectificările bugetare. În perioada 2016-2021, între septembrie și decembrie s-au alocat aproape 82% din bani, iar în luna iulie 14%. În 2020, spre exemplu, 80% dintre aceste fonduri au fost alocate după septembrie, aproape de alegeri, deși pandemia începuse din martie.

În anii electorali, alocările au tendința de a crește și pot avea un alt scop, și anume acela de a atrage susținerea administrației locale pentru organizarea alegerilor și obținerea unui număr cât mai mare de voturi la nivel local. Am analizat deja anul trecut¹³ cazul HG nr. 758 din 10 septembrie 2020, prin care Guvernul Orban a distribuit 1,3 miliarde din Fondul de Rezervă către 3146 de unități administrativ teritoriale. Chiar dacă partidele mari, adică PSD și PNL par a fi primit bani relativ echilibrat (cu un avantaj PNL), dintre cei mai mari câștigători se găsesc primării PNL și UDMR: Sfântul Gheorghe a primit 11,4 milioane, Timișoara 9 milioane, iar Satu Mare 5 milioane. De asemenea, mai notam că:

”în unele județe există indicii de traseism (Giurgiu, Cluj, Suceava, Iași etc) din partea primarilor care au candidat în 2016 din partea altor partide către Partidul Național Liberal, localitățile lor fiind pe lista de alocări. Alocarea acestor fonduri poate fi o sursă de a consolida fidelitatea unora dintre acești candidați:

Prin HG 758 s-a alocat cea mai mare sumă din 2008 încoace, conform tabelului 5. Atunci, prin HG 1155, Guvernul Tăriceanu a alocat 1,3 miliarde ”pentru finanțarea unor cheltuieli curente și de capital ale autorităților administrației publice locale” și pentru realizarea unor investiții. Cel mai mare câștigător a fost însă PSD, cu aproape 50% din bani.

Decizie	Suma (mil)	Scopul alocării
HG 758/2020	1339,9	Cheltuieli
HG 1155/2008	1300	Cheltuieli
HG 1088/2021	1010,9	Cheltuieli
HG 1100/2020	717,3	Cheltuieli
	159	Social
HG 1044/2020	743,7	Social
HG 1152/2008	700	Drumuri județene și comunale
HG 255/2012	648,1	Arierate, cofinanțări
HG 971/ 2019	477,3	Cheltuieli
HG 364/2008	472,1	Cheltuieli
HG 758/2018	333,6	Social

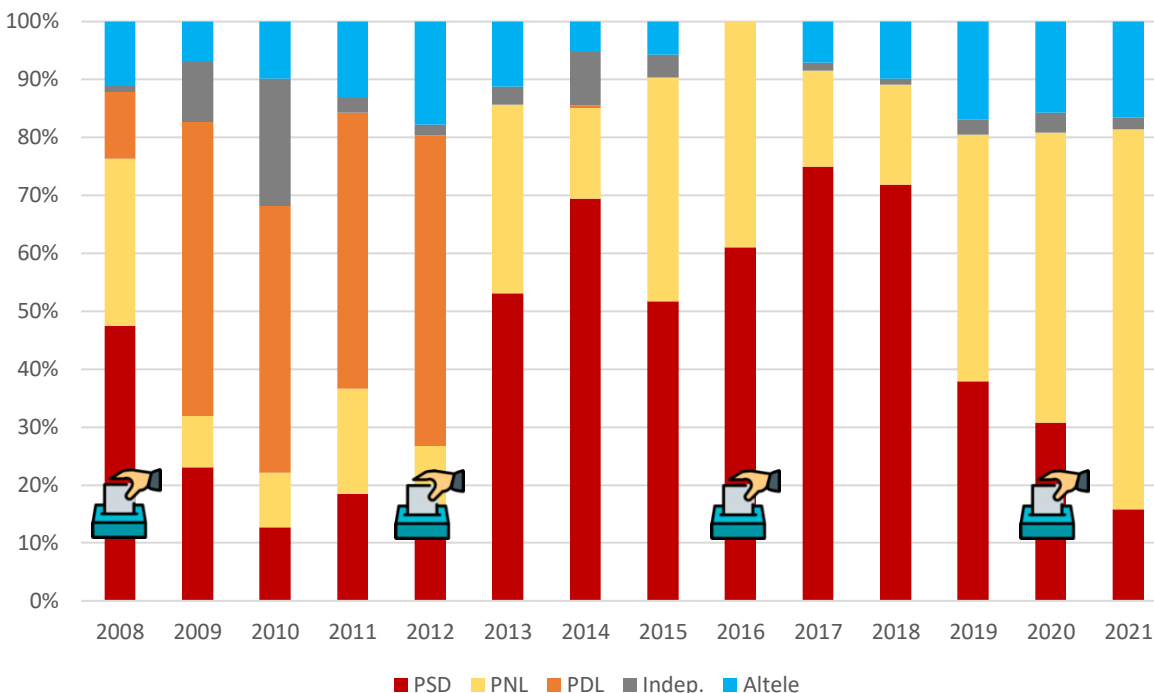
Figură 5 Top 10, decizii cu cele mai mari alocări din FR

Dacă ne uităm per ansamblu la alocări între 2008 și 2021, pentru FR, PNL a primit 33%, comparativ cu 38% din bani, care au ajuns la PSD; primarii UDMR au primit 8% din bani. Cu toate acestea, trebuie să remarcăm că dacă punem în context plățile, ele par a fi mai degrabă clientelare, pentru că alocările se schimbă în funcție de partid și an. Diferențele sunt parțial explicabile prin numărul de primari pe care îi câștigă fiecare partid la alegeri și prin nevoile mai mari ale unor UAT-uri.

¹³ Vezi raportul EFOR [La cine au mers banii din Fondul de Rezervă?](#)

Însă dacă ne uităm la procente, statistica din graficul de mai jos nu se explică total. În 2008, PSD a câștigat la primării 35,75% din mandate, PNL 22,18%, iar PDL 28,55%; aproape 90% din bani au mers către primării. Cu toate acestea vedem că PDL a câștigat și peste 50% din fonduri¹⁴ în unii ani. La fel și PNL după 2020, cu 65%, deși a avut mai puține mandate de primar decât PSD¹⁵. Graficul de mai sus ne arată de fapt că alocările se schimbă în funcție de culoarea politică a guvernelor, iar în unii dintre ani sunt puternic disproporționate față de numărul de primari ai unui partid.

Figură 6 Procent alocări FR¹⁶ pentru PSD, PNL, PDL și independenți

HG 1088 – maximum de clientelism

Cu toate acestea, HG 1088¹⁷ pare că a trecut peste limitele multor alocări clientelare, chiar comparativ cu alocările din 2008 sau 2020, fiind probabil una dintre cele mai disproporționate alocări din istoria Fondului de Rezervă. PNL a primit 65% din bani, UDMR 14%, iar PSD 16%. USR aproape că nici nu există pe harta alocărilor. Sunt județe unde PNL

¹⁴ Vezi [procesul verbal BEC](#) privind rezultatele alegerilor din 2008.

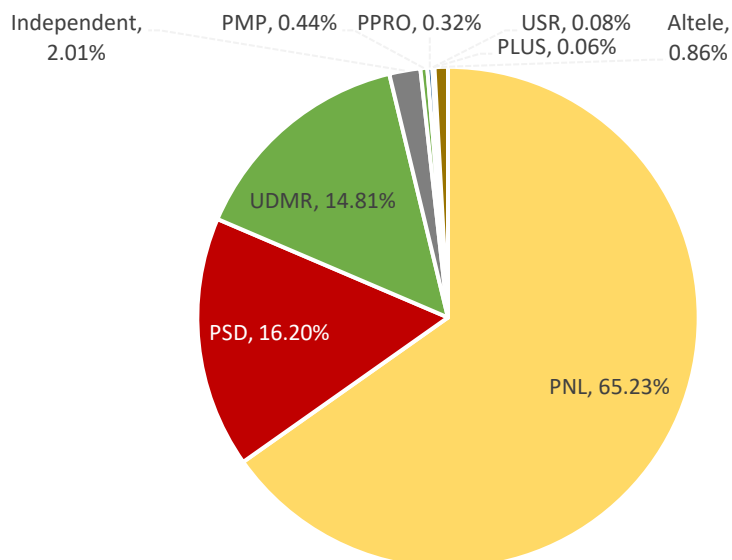
¹⁵ Vezi [rezultatele alegerilor locale din 2020](#)

¹⁶ Alocările pentru cele trei partide, respectiv independenți reprezintă între 80 și 90% dintre fonduri în fiecare an. În 2010, alocarea semnificativă pentru independenți se explică prin aprobarea unei sume de 145 milioane de lei pentru PMB, condusă de Sorin Oprescu.

¹⁷ Banii din FR au fost alocați pentru cofinanțare pentru fonduri externe, cheltuieli neglijabile sau cheltuieli curente, arierate, utilități, salarii, domeniul social etc.

Clientelism fără rezerve

a luat peste 90% din fonduri: Alba, Constanța, Ilfov, Suceava. La Sibiu, PNL a luat 97% din fonduri. Ialomița și Sălaj sunt singurele județe unde PNL a primit sub 50% din fonduri. La comune și orașe peste 70% din bani au mers către liberali. Doar la consilii județene, pare că social democrații i-au depășit pe liberali.

Tabelul de mai jos arată că cele mai mari alocări pe cap de locuitor s-au făcut către comune PNL. La extrema cealaltă a alocărilor către comune se află Ciurea din jud. Iași, (PSD) cu doar 3,08 lei pe cap de locuitor.

Localitate	Suma totală	Per capita	Partid primar
CONSTANTA - Ion Corvin	5.000.000	2.446,18	PNL
TIMIS - Secas	401.000	1.175,95	PNL
BUZAU - Pardosi	400.000	1.095,89	PNL
NEAMT - Ceahlău	2.500.000	1.040,37	PNL
HUNEDOARA - Bunila	340.000	1.021,02	PNL
HUNEDOARA - Cerbal	400.000	921,66	PNL
CONSTANTA – Poarta Albă	5.000.000	868,81	PNL
Alba - Ocoliș	400.000	738,01	PNL
Alba - Întregalde	400.000	695,65	independent
CONSTANTA – M. Kogălniceanu	7.000.000	688,91	PNL
IASI - Ciurea	50.000	3,08	PSD

La municipiile situația este următoarea:

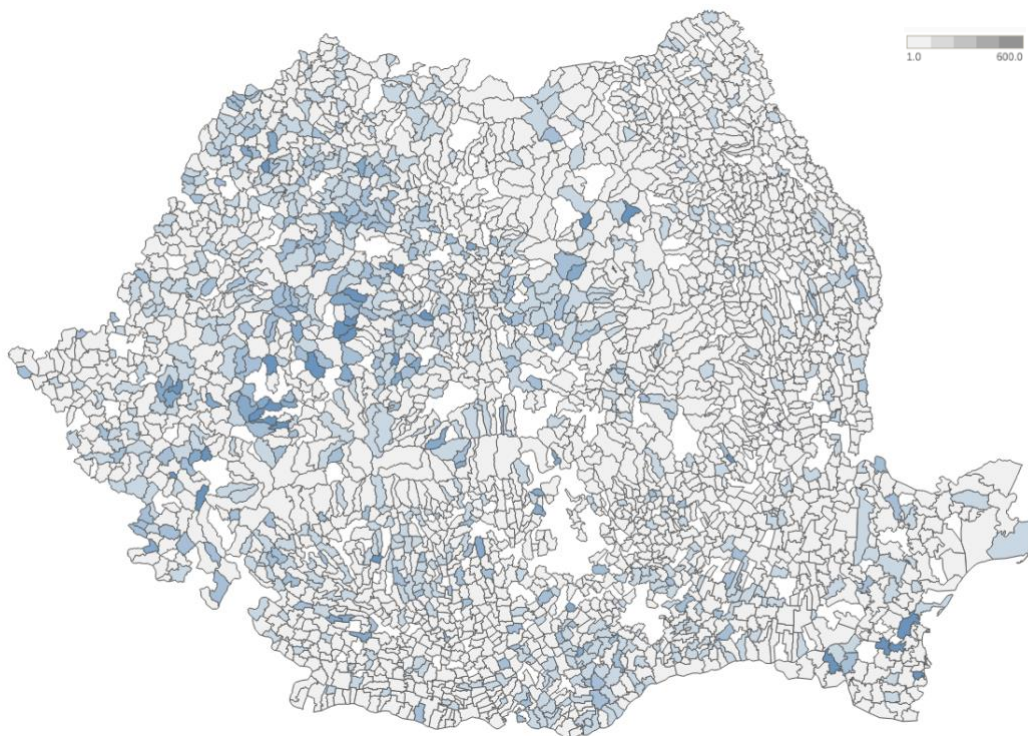
Localitate	Suma totală	Per capita	Partid primar
CONSTANTA - Medgidia	23.000.000	512,16	PNL
COVASNA - Sfântu Gheorghe	8.000.000	124,91	UDMR
HARGHITA - Miercurea Ciuc	5.064.000	121,71	UDMR
SUCEAVA - Suceava	15.000.000	120,40	PNL
COVASNA – Tîrgu Secuiesc	2.000.000	101,20	UDMR
ALBA - Blaj	2.000.000	96,56	PNL
HARGHITA - Gheorgheni	1.850.000	93,67	UDMR
SATU MARE - Carei	2.000.000	82,68	UDMR
GIURGIU - Giurgiu	5.000.000	74,49	PNL
BIHOR - Salonta	1.200.000	63,30	UDMR
SUCEAVA - Fălticeni	50.000	1,60	PSD

Cele mai mari sume, pe cap de locuitor, au mers către următoarele orașe:

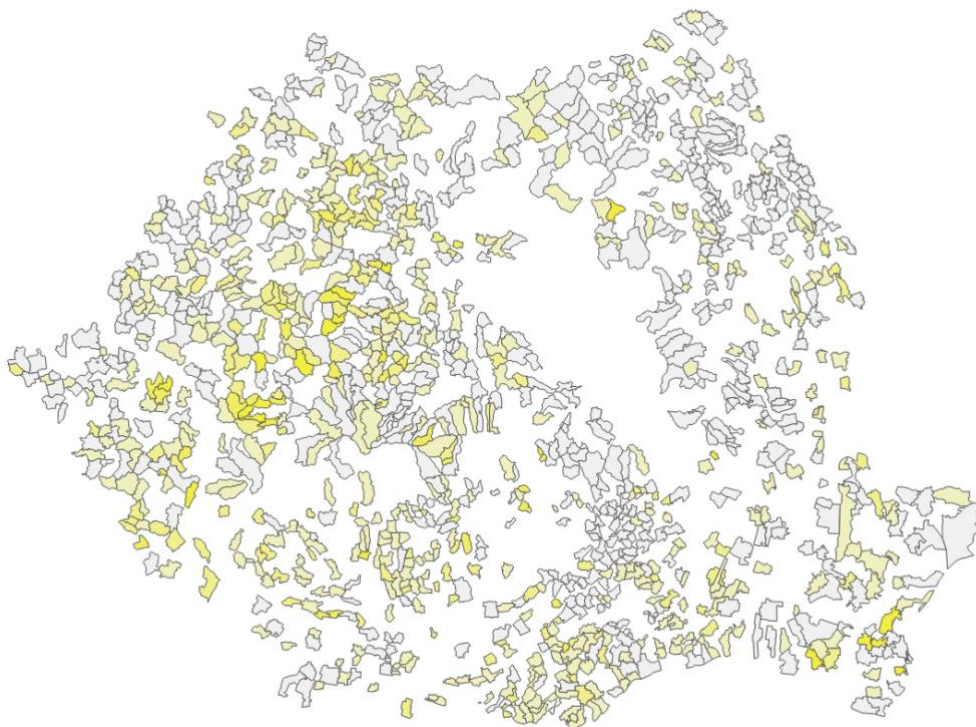
Localitate	Suma totală	Per capita	Partid primar
CONSTANTA - Techirghiol	5.000.000	611,62	PNL
HARGHITA - Borsec	1.330.000	494,06	UDMR
ALBA – Ocna Mureș	5.000.000	350,95	PNL
VALCEA - Baile Govora	700.000	254,64	PNL
MURES – Sângeorgiu de Pădure	1.000.000	184,71	UDMR
GALATI - Berești	580.000	180,63	PNL
GORJ - Novaci	1.000.000	177,40	PNL
MURES – Miercurea Nirajului	1.000.000	164,39	UDMR
BIHOR - Vascău	370.000	160,45	PNL
MURES - Ungheni	1.200.000	155,24	PNL
ILFOV - VOLUNTARI	100.000	2,33	PSD

Hărțile de mai jos ilustrează alocările pe localități pentru PNL, PSD și UDMR. Doar cinci primari USR au primit fonduri: Panticeu (CJ), Săbăoani (NT), Breaza (PH), Zalha (ZL) și Drăgănești de Vede (TR).

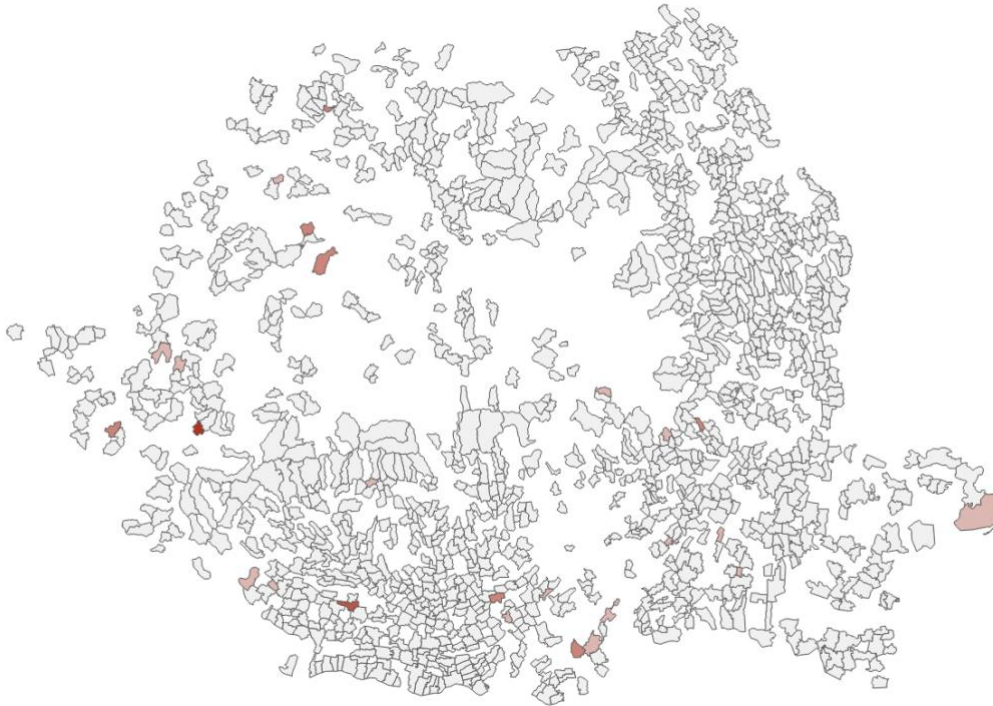
Puteți vedea harta interactivă pe www.expertforum.ro/clientelism-fara-rezerve.

Figură 7 Alocări HG 1088, primării, per capita

Figură 8 Alocări primării PNL, per capita

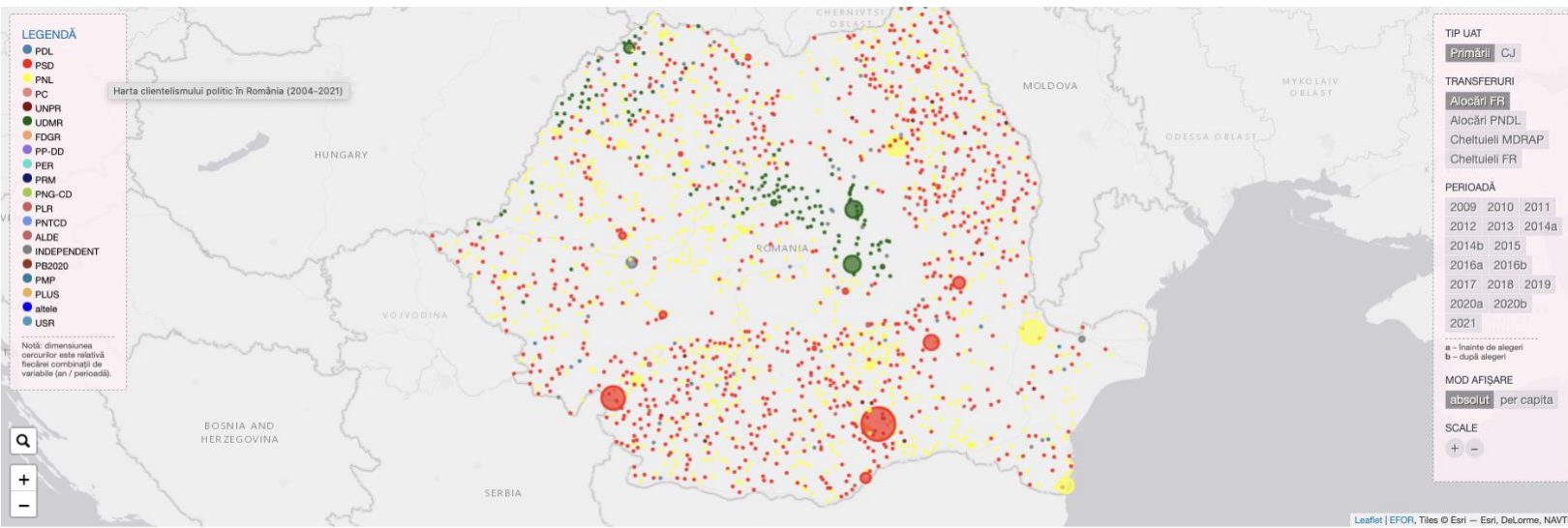
Figură 9 Alocări primăriei PSD, per capita

Chiar dacă liderii PSD au criticat intens PNL că a alocat bani pe baza carnetului de partid, experiența ne arată că toate partidele care au fost la putere au abuzat de FR, după cum am arătat mai sus. Guvernele de la începutul anilor 2000 aproape că nu au avut limite în cheltuirea acestor fonduri. Niciun partid nu a încercat să îndrepte regulile netransparente și cu potențial de abuz și toate guvernele au perpetuat aceleași practici. Criza financiară a fost poate unul dintre motivele pentru care nu s-au mai alocat bani mai mulți ani. Însă după 2019 aceeași practică folosită cu succes la începutul anilor 2000 a fost repornită de PNL.

Pentru a stopa aceste practici, partidele (și pot începe cele nemulțumite de HG 1088, în frunte cu PSD¹⁸) pot modifica legislația pentru a impune condiții mai stricte pentru alocarea fondurilor, incluse limite maxime procentuale din buget/PIB, fără a îngreuna accesul la bani când aceștia chiar sunt necesari. Și menționăm că nu toți banii alocați au caracter clientelar, FR este un instrument necesar și util, iar o parte dintre aceste HG chiar răspund nevoilor urgente. De asemenea, Ministerul de Finanțe ar putea juca un rol mult mai vizibil în limitarea unor astfel de hotărâri, mai ales a celor bazate pe derogări, dar și în controlul modului de cheltuire a fondurilor. Justificarea alocării acestor fonduri trebuie să fie, în orice caz, mai temeinică și să fie documentată mai transparent. Nu în ultimul rând, bugetele ar putea fi elaborate mai predictibil, bazate pe resursele reale, nu pe promisiuni politice (cum e Saligny), pentru a evita manevre constante legate de banii publici.

¹⁸ USR a inițiat deja un [proiect de lege](#)

Clientelism fără rezerve

Vezi istoricul alocărilor din Fondul de Rezervă, Intervenție, precum și PNDL pe www.expertforum.ro/harta-clientelism.

Septimius Pârvu este
expert electoral la Expert Forum

Semilunei 7, ap. 1
București
www.expertforum.ro

Puteți susține activitatea EFOR prin donații
sau sponsorizări pe
www.expertforum.ro/doneaza